

Tüntetés, szimbólum, katarzisz

Mindennapjainkat megszakító ünnepeink nemcsak az adott évforduló hőseit és a korszak kihívásait idézik elénk, de alkalmat adnak a megállásra, összegzésre, a mögöttünk hagyott időszak értékelésére is. Nem csupán az adott ünnepkör kimagasló szereplőit emeljük fel és mutatjuk meg a nagyvilágnak, de magunkat, valamint az általunk megélteteket is szívesen mérjük hozzájuk. A rendszerváltás harmincadik évfordulóján ez a kettősség különleges kihívást rejt mindannyiunk számára. Nem pusztán azért, mert az események meghatározó szereplői és átélői egy emberöltő távlatából még szerencsére nagy számban köztünk vannak, hanem mert tulajdonképpen még mindig a rendszerváltás korszakában – kevésbé szigorúan: a rendszerváltás által létrehozott politikai, társadalmi, gazdasági rendben – éljük napjainkat.

Tüntetés, szimbólum, katarzisz. Talán e három szóval írható le leginkább idej első számú munkája, amely a rendszerváltás demonstrációira fókuszál. Vegyük észre: az új és a régi ünnepek abban az évben szabályozták és meghatározták a mindennapokat is. Pozsgay Imre év eleji, népfelkelésről szóló nyilatkozata szimbolikusan jelezte azt az átértékelést, amely az év során a közösség által a gyakorlatban is megvalósult. Szabad, kokárdás és zászlós március 15-e, az áldozatok június 16-ai újratemetése, majd a hősöknek való nyilvános tiszteletadás október 23-án egyaránt százezres tömeget vonzott. Az idén harminc éves, retinánkba égetett jelképeket sokáig sorolhatjuk: a farmerkabátját szokás szerint a hátára dobva „televíziót foglaló” Csengey Dénes, a szovjet csapatok hazaküldését követelő, a társadalom többsége számára még ismeretlen, szakállas fiatal, Orbán Viktor, a beszéde szövegét a zuhogó esőben széttépő George Bush amerikai elnök, vagy éppen a Münnich Ferenc utcát jelképesen Nádor utcává visszakeresztelő, létrán álló Krassó György egyaránt előttünk van.

E gesztusok nemcsak látványosságuk, de őszinteségük miatt is biztosították a katarzist. A mindennapokból sokan éppen ezt az őszinteséget, a határozott kiállást, a választóvonal meghúzását hiányolták.

Élhetünk-e szabadságban? – a rendszerváltás mindenek feletti kérdése valószínűleg valahogy így hangozhatott. *Elátkozott szabadság?* – olvashatjuk vezető írásunk és egy egykori népszerű televíziós műsor címeként. A ma kérdése sokkal inkább úgy hangzik: élünk-e a szabadsággal? Azzal, amely a rendszerváltó program kiindulópontja volt.

A három évtizedes álmok, tervek, élmények felidézése talán ennek megválaszolásában is segíthet bennünket.

Budapest, 2019. március 15.

